የሰ/መ/ቁ 53663

ጥቅምት 29 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች፡ ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካቾች፡ 1. አቶ ጊላጋብር ገብረህይወት

2. ወ/ሮ ለተሀዋርያት ገብረህይወት

3. ወ/ሮ ምዕላል ዓለም

ጠበቃ ስሜነህ ተክሉ ቀረቡ

ተጠሪዎች፡ 1. ወ/ሮ አረጋሽ አብርሃ

2. አቶ በርሀ አርጋው

አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

<u>ፍ ር ድ</u>

ጉዳዩ የቀረበው አመልካቾች የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልን በማለት ስላመለከቱ ነው፡፡ ጉዳዩ በመጀመሪያ የታየው በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ነው፡፡ በመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አመልካቾች በአዲስ አበባ ከተማ በቀድሞ ከፍተኛ 20 ቀበሌ 29 የቤት ቁጥር 139 የሆነ መኖሪያ ቤትና የሰሌዳ ቁጥር 3-13285 ኢ.አ የሆነ ቦቴ መኪና በህይወት እስካሉ ድረስ አባታችን አቶ ገብረህይወት ሊያዙበት እሳቸው ሲሞቱ ወ/ሮ ብሬ አስከህይወታቸው ተጠቅመው ንብረቱ ለእኛ እንዲተላለፍ ስምምነት አድርገዋል፡፡ የሟች አቶ ገብረህይወት ባለቤት ወ/ሮ ንግስቲ ስምምነቱ የተደረገው በእኔ የጋራ ንብረት ነው በማለት ክስ አቅርበው ወ/ሮ ብሬና እኛ ግማሹን የቤትና የመኪና ግምት እንድንከፍል ውሣኔ ተሰጥቷል፡፡ ወ/ሮ ብሬ በቤቱ ሲገለገሉ ቆይተው ጥቅምት 19 ቀን 2001 ዓ.ም በሞት ተለይተዋል፡፡ በቤቱ መብት ያለን እኛ ስለሆን በሥር ተከሣሽ የነበሩት አንደኛ ተጠሪ አላግባብ የያዙ ስለሆነ ቤቱን ለቅቀው እንዲያስረክቡ ውሣኔ ይሰጥልን በማለት አመልክተዋል፡፡

አንደኛ ተጠሪ በሥር በተከሣሽነት ቀርበው በቤቱ ውስጥ የምኖረው ሟች ወ/ሮ ብሬ እየረዱኝ በጥገኝነት ነው ስለዚህ በቤቱ ላይ መብት የሌለኝና በሟች ወራሾች ፈቃድ የምኖር በመሆኑ ክሱ ተዘግቶ በነፃ እድሰናበት በማለት የተከራከሩ ሲሆን ሁለተኛው ተጠሪ ጣልቃ ገብ ተከራካሪ በመሆን የሟች ወ/ሮ ብሬ ወራሽ መሆኑን ገልፆ ወ/ሮ ብሬና ሟች አቶ ገብረህይወት ያደረጉት ውል በህግ

ፊት የሚፀና ባለመሆኑና አመልካቾች /የሥር ከሣሾች/ የወ/ሮ ብሬ ወራሾች ባለመሆናቸው ውሉም በውል አዋዋይ ፊት ያልተደረገ በመሆኑ ቤቱ የወ/ሮ ብሬ በመሆኑ ክስ የማቅረብ መብት የላቸውም በማለት ተከራክሯል፡፡

የሥር ፍርድ ቤት የግራቀኙን ክርክር ማስረጃ ከመረመረ በኃላ ውሉ መኖሩ ባልተካደበት ሁኔታ የውሉ ፎርም መቃወሚያ ሊሆን እንደማይችል የሰበር ችሎት በመዝገብ ቁጥር 36887 አስገዳጅ ትርጉም ሰጥቶበታል፡፡ ስለዚህ ጣልቃ ገቡ በወ/ሮ ብሬና በአቶ ገብረህይወት መካከል የተደረገው ውል ፎርሙን አላሟላም በማለት ያቀረበውን መቃወሚያ አልተቀበልኩትም ቤቱ የሟች አቶ ገብረህይወት መሆኑ ታህሣሥ 22 ቀን 1983 በሁለቱ በወ/ሮ ብሬና በአቶ ገብረህይወት መካከል የተደረገው ውል ስለሚያስረዳ ተከሣሹና ጣልቃ ገብ /የአሁን ተጠሪዎች/ ቤቱን ከሣሾች /አመልካቾች/ ያስረክቡ በማለት ወስኗል፡፡

ተጠሪዎች በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለከፍተኛው ፍርድ ቤት አቅርበዋል የከፍተኛው ፍርድ ቤት የግራቀኙን ክርክር ከሰማ በኃላ ውሉ የስጦታ ውል ነው የስጦታ ውል መስፈርት የማያሟላ በመሆኑ ከሣሾች ቤቱ ከወ/ሮ ብሬ ጋር አባታችን ከጋብቻ ውጭ በግብረ ሥጋ ግንኙነት ሲኖሩ የተገዛ የጋራ ንብረት ነው በማለት ከሚጠይቁ በስተቀር የስጦታ ውል መሠረት በማድረግ ቤቱን እንረከብ በማለት ያቀረቡት ጥያቄ የህግ ድጋፍ የለውም በማለት የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ ሽሮታል፡፡

አመልካቾች በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ጠቅላይ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አቅርበዋል የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የግራቀኙን ክርክር ከሰማ በኃላ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ አፅንቶታል፡፡

አመልካቾች መጋቢት 6 ቀን 2002 ዓ.ም በተፃፈ የይግባኝ ማመልከቻ በመጀመሪያ በሠራተኝነት የገቡትና ኃላም ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነት አብረው የኖሩት ወ/ሮ ብሬ መሲሳና አባታችን አቶ ገብረህይወት ደበሣይ ወ/ሮ ብሬ እኛን ማሣደጋቸውንና ልጅ የሌላቸው መሆኑን ምክንያት በማድረግ ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ዓ.ም ውል ተዋውለዋል፡፡ በውላቸውም በአዲስ አበባ ከተማ ወረዳ 20 ቀበሌ 29 ቁጥሩ 139 የሆነው መኖሪያ ቤትና ቦቴ መኪና ገዝተው ስሙ በሟች ብሬ መሲሳ ሆኖ ንብረቱን በሙሉ ባለሀብትነት የሚያዙበት አባታችን አቶ ገ/ሕይወት ደበሣይ እንደሆኑ አባታችን ሲሞቱ ወ/ሮ ብሬ በንብረቱ ህይወታቸው እስካለ ተጠቅመው በሟች አቶ ገብረህይወት ልጆች ንብረቱን ሊያስተላልፉ ተስማምተው የውል ግዴታ ገብተዋል ይኸ ውል ከተፈረመ ከሶስት ዓመት በኃላ ሟች አቶ ገብረህይወት በሞት የተለዩ ሲሆን ወ/ሮ ብሬ ከአስራ አምስት ዓመት በኃላ በሞት ተለይተዋል፡፡ ውሉ ስለንብረት ባለቤትነትና ንብረትን ስለመጠቀም በሟች አቶ ገብረህይወት ደበሣይና በሟች ወ/ሮ ብሬ መሲሳ የተደረገ ሆኖ እያለ የከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሉ ስጦታ ውል ነው ስጦታ ውሉ የህጉን ፎርም ባሟላ መልኩ የተደረገ አይደለም በማለት ግልፅ የሆነውን የውል ስምምነት ከተዋዋይ ወገኖቹ ፈቃድና ፍላጎት የራቀ ትርጉም በመስጠት ውድቅ ማድረጉ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ ቤቱና መኪናው የተገዙት አቶ ገብረህይወት ጋር ሲኖር በተፈራ የጋራ ሀብት ነው ብለው በመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 01302 በሟች ብሬ ሞሲሳና በእኛ ላይ ወ/ሮ ንግስቲ ገ/እግዚ ክስ አቅርበውብን መኪናውና ቤቱ የተገዙት በሟች ገብረህይወትና በወ/ሮ ንግስቲ የጋራ ንብረት ነው በማለት ውሣኔ የተሰጠ በመሆኑ ሟች ብሬ ሞሲሳ ከሟች አቶ ገብረሕይወት ጋር ያደረጉት ውል ህጋዊ ነው ሊፀና ይገባል

በማለት በመዝገብ ቁጥር 01302 ከወ/ሮ ንግስቲ ጋር የተከራከሩበት ሆኖ እያለ የሟች ወ/ሮ ብሬ ወራሽ ነን የሚሉት ሁለተኛው ተጠሪ ውሉ ፈራሽ ነው ብሎ ያቀረበው ክርክር አውራሽ አምኖበት ለፍርድ ቤት ያረጋገጠውን ወራሹ መካዱ ተገቢ ባለመሆኑ የከፍተኛው ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ችሎትም ይህንን ክርክር በመቀበል ውሉ ፈራሽ ነው በማለት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልን በማለት አመልክተዋል፡፡

ሁለተኛ ተጠሪዎች በበኩላቸው ንብረቱ የተገዛው በሟች አቶ ገብረህይወት ገንዘብ ነው ተብሎ በውሉ መጠቀሱ ንብረቱን የሟች አቶ ገብረህይወት ንብረት አያደርገውም የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የሚረጋገጠው በአስተዳደሩ ክፍል በሚሰጥ የባለሀብትነት የምስክር ወረቀት እንደሆነ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1195 ተደንግጓል፡፡ አመልካቾች ቤቱ የሟች ወ/ሮ ብሬ አይደለም በማለት ያቀረቡት መከራከሪያ ይህን የህግ ግምት የማያፈርስ እና በፍ/ብ/ሕ/ቁ 1196 የተመለከተ ምክንያት ባለመሆኑ አቤቱታቸው የህግ መሠረት የለውም፡፡

አመልካቾች በአንድ በኩል የከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሉ የስጦታ ውል ነው የህጉን ፎርም አላሟላም በማለት የሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት እያሉ በሌላ በኩል የመጀመሪያ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 01302 አቶ ገብረህይወት ለሟች ወ/ሮ ብሬ ያደረጉት የስጦታ ውል የወ/ሮ ንግስቲ የጋራ ንብረትና ድርሻ ያለበት ስለሆነ ግማሹን እንዲከፍሉ ብሎ የሰጠውን ውሣኔ በመከራከሪያነት ማንሣታቸው እርስ በርሱ የሚቃረን መከራከሪያ ነው በእርግጥ ሟች ወ/ሮ ብሬ የወ/ሮ ንግስቲ ድርሻ ግማሹን እንዲከፍሉ ፍርድ ቤቱ ውሣኔ ሰጥቷል ሆኖም ውሣኔው አልተፈፀመም በአጠቃላይ የአመልካቾች ክርክር የህግ መሠረት የሌለውና ዕርስ በርሱ የሚቃረን በመሆኑ የከፍተኛው ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት መልስ ሰጥተዋል፡፡

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር ግራቀኙ ያቀረቡት የፅሑፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ሟች አቶ ገብረህይወት ደበሣይና ሟች ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ዓ.ም ያደረጉት ውል የስጦታ ውል ማሟላት ያለበትን ፎርማሊቲ ያላሟላ ስለሆነ ተጠሪዎች ክስ የቀረበበትን ቤት ለአመልካቾች የማስረከብ ግዴታ የለባቸውም በማለት የከፍተኛው ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ችሎት የሰጡት ውሣኔ በአግባቡ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመመስረት ጉዳዩን መርምረናል፡፡

ከላይ የተያዘውን ጭብጥ እልባት ለመስጠት በመጀመሪያ ሟች አቶ ገብረህይወት ደበሣይና በሟች ብሬ ሞሲሳ መካከል የነበረውን ግንኙነት መሠረታዊ ባህሪ እንደዚሁም ሟች አቶ ገብረህይወትና ሟች ወ/ሮ ብሬ ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ዓ.ም ያደረጉት ውል መሠረታዊ ይዘቱ እና በሕግ ረገድ የሚያስከትለውን ውጤት መመርመር አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል፡፡ ሟች አቶ ገብረህይወት ደበሣይና ሟች ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነት ለረዥም ጊዜ አብረው የኖሩ መሆናቸውንና ወ/ሮ ብሬ ሟች አቶ ገብረህይወት ደበሣይ ከሌሎች ሴቶች የወለዷቸውን ልጆች እንደ ወላጅ እናት ተንከባክበው ያሣደጉ መሆኑ በአመልካቾች የተገለፀና ተጠሪዎችም ያልካዱት ፍሬ ጉዳይ ነው፡፡ ከጋብቻ ውጭ በግብረ ሥጋ ግንኙነት ለረጅም ጊዜ አብረው የኖሩት አቶ ገብረህይወትና ወ/ሮ ብሬ ባልና ሚስት የሚያሣዩአቸውን ሁኔታዎች የሚታዩባቸው የነበሩ መሆኑንና በመካከላቸውም የመተሣሠብ የመተማመን ሁኔታ የነበረ መሆኑን በሥር ፍ/ቤት ከቀረበው ክርክርና ማስረጃ ይዘት መረዳት ይቻላል፡፡ ባልና ሚስት ከጋብቻቸው በፊት

ወይም ጋብቻ በሚፈፅሙበት ወቅት በንብረት ረገድ ስለሚኖራቸው ግንኙነት የጋብቻ ውል የሚያደርጉበት ሁኔታ በተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 42 የተደነገገ ሲሆን በተመሳሳይ መንገድ ባልና ሚስት ነን እየተባባሉ ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነት አብረው የሚኖሩ ሰዎች በመካከላቸው ያለውን የንብረት ግንኙነት የሚመለከት ውል ቢዋዋሉ ውጤቱ ምን ይሆናል የሚለው ጥያቄ የሚያስነሳ ሲሆን የባልና የሚስት ሁኔታ እያሣዩ ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነት አብረው የኖሩ አንድ ወንድና አንዲት ሴት ስለግላዊ ግንኙነታቸውና በንብረት በኩል ስለሚኖራቸው ግንኙነት የመዋዋል ነፃነታቸውን በሚያሳጣና ውል እንዳይዋዋሉ የሚከለክል ግልፅ የህግ ድንጋጌ የሌለ መሆኑን ተገንዝበናል፡፡

ህግ አውጭው የመዋዋል ነፃነታቸውንና የሚዋዋሉበትን መሠረታዊ ጉዳይ በህግ በግልፅ ክልከላ ካላደረገ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1678 መሠረታዊ ሁኔታዎች በማሟላት እንደባልና ሚስት የሚኖሩት አንድ ወንድና አንዲት ሴት ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነት አብረው በሚኖሩበት ጊዜ ስለሚኖራቸው የግል ግንኙነትና የንብረት ግንኙነት ውል የመዋዋል ነፃነት ያላቸው መሆኑንና ይህም በውል ህግ ድንጋጌዎች መሠረት የሚመራና ውጤት ያለው መሆኑን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1676/1/ ውሎች አይነታቸውና ምክንያታቸው ማንኛውም ቢሆን በዚህ አንቀጽ ጠቅላላ ደንቦች ይመራሉ በማለት የደነገገውን ገዥ ድንጋጌ በማየት ለመገንዘብ ይቻላል፡፡ ስለሆነም ሟች አቶ ገብረህይወት ደበሣይና በሟች ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ዓ.ም ያደረጉት ውል እንደባልና ሚስት ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነት ሲኖሩ በንብረት ረገድ የሚኖራቸውን ግንኙነት አንዳቸው በሞት ሲለዩ በተለይ አቶ ገብረህይወት በድንገት በሞት ሲለዩ በቀሪው እድሜ ወ/ሮ ብሬ በንብረቱ ላይ ስለሚኖራቸው መብት ውል አይደለም ሁለቱም ነፃ ሁነው ፈቃዳቸውን የሰጡበት የውል ሰነድ እንጅ፡፡ በዚህ በኩል ተጠሪዎችም በሆኑ ውሉ የፈቃድ ጉድለት ያለበት ነው በማለት ከሥር ጀምሮ ያቀረቡት ክርክር የሌለ መሆኑን በመዝገቡ ከተያያዙት የፍርድ ቤቶቹ ውሣኔ ለመገንዘብ ችለናል፡፡

የውሉን ይዘት ስንመለከተው አምስት መሠረታዊ ነጥቦችን የያዘ ሆኖ አግኝተነዋል፡፡ የመጀመሪያው ውሉ በአቶ ገብረህይወትና በወ/ሮ ብሬ መካከል ያለው ግንኙነት በምን መንገድ እንደተጀመረና ውሉን በሚዋዋሉበት ጊዜ በምን ሁኔታ ወይም ደረጃ እንደሚገኝ በስምምነታቸው የገለፁበት ነው፡፡ በውሉ ወ/ሮ ብሬ በመጀመሪያ በቤት ሠራተኝነት ተቀጥረው የገቡ ቢሆንም ከዚያ በኃላ ግንኙነታቸው ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነታቸው እንደ ባልና ሚስት አብረው የኖሩ መሆኑን በግልፅ ያመለክታል፡፡

ሁለተኛው ወ/ሮ ብሬ አቶ ገብረህይወት ከሌሎች ሴቶች የወለዷቸውን ልጆች በእናትነት በመንከባከብና በማሳደጋቸው ከአቶ ገብረህይወት ጋር ለረዥም ጊዜ አብረው በመኖራቸው የሰሌዳ ቁጥር 3-13285 የሆነ ቦቴ መኪናና በአዲስ አበባ ከተማ በቀድሞው ከፍተኛ 20 ቀበሌ 29 ቁጥሩ 139 የሆነው ቤት በወ/ሮ ብሬ ስም እንዲመዘገብ የተደረገ መሆኑን የሚገልፅ ነው፡፡ ሶስተኛው ከላይ የተገለፁትና በወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ ስም የተመዘገቡት ንብረቶች የተገዙት ወ/ሮ ብሬና አቶ ገብረህይወት ሠርተው ባገኙት የጋራ ገቢ /የጋራ ሀብት/ ሣይሆን ሙሉ በሙሉ በአቶ ገብረህይወት የግል ገንዘብ የተገዙ መሆናቸውን በግልፅ የሚያብራራ ሲሆን አራተኛ ንብረቶቹ በወ/ሮ ብሬ ስም ያሉ ቢሆንም አቶ ገብረህይወት በህይወት እስካሉ ድረስ በንብረቶቹ ላይ ሙሉ የባለቤትነት መብት ያላቸው መሆኑን በቤቱም ሆነ በመኪናው ገቢ የሚያዙበት አቶ ገብረህይወት መሆናቸውን በግልፅ የሚደነግግ መሆኑ ነው፡፡ አምስተኛው ወ/ሮ ብሬ ከአቶ ገብረህይወት በፊት በሞት ቢለዩ ንብረቱ ሙሉ በሙሉ

የአቶ ገብረህይወት እንደሆነ የሚያረጋግጥና ድንገት አቶ ገብረህይወት ከወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ በፊት በሞት ቢለዩ በንብረቶቹ ላይ ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ በህይወት እስካሉ የመጠቀምና አላባ የመሰብሰብ መብት ያላቸው መሆኑን “….. ሞት በሰው ላይ ያለ የተፈጥሮ ግዴታ ስለሆነ ከእሳቸው በፊት ህይወቴ ቢያልፍ ንብረቱ የራሳቸው ገንዘብ ስለሆነ የመኪናውም ሆነ የቤቱ ባለመብት ናቸው ከእኔ ህይወት በፊት የእሳቸው ህይወት ቢያልፍ ህይወቴ እስካለ ድረስ በመኪናውና በቤቱ ተጠቃሚ እኔ ሆኜ ከህይወት በኃላ እኔ ላሣደግኳቸው የሁለተኛ ተስማሚ ልጆች 1ኛ ህይወት ገ/ሕይወት 2ኛ ጊላ ገብረህይወት 3ኛ ለተሃዋሪያት ገብረህይወት እንዲተላለፍ በፈቀዱት መሠረት ለእነዚሁ ልጆች ቤቱና መኪናው የሚተላለፈው ባለመብት የሚሆኑት ልጆች መሆናቸውን በፊርማየ አረጋግጣለሁ በማለት ወ/ሮ ብሬ የተስማሙና አቶ ገብረህይወትም ስምምነቱን የተቀበሉ መሆኑን የሚያረጋግጥ የውል ሰነድ ነው፡፡

ይህ ውል ከተደረገ በኂላ አቶ ገብረህይወት በሞት ሲለዩ አመልካቾች የውሉን ድንጋጌ በመጣስ ወ/ሮ ብሬ ንብረት ያካፍሉን የሚል ክስ ያላቀረቡ መሆኑን በግራቀኙ በኩል ከተደረገው ክርክር ለመገንዘብ ይቻላል፡፡ የአሁኑ ክርክር መነሻ ወ/ሮ ብሬ በህይወት እስካሉ ድረስ በንብረቱ የመጠቀም መብታቸውን ተጠቅመው ካለፉ በኃላ ሁለተኛ ተጠሪ ንብረቱን ልወርስ ይገባል በማለት ያቀረቡት ክርክር ነው፡፡ በህግ አግባብ የተቋቋሙ ውሎች ባቋቋማቸው ሰው ላይ ህግ ናቸው በማለት የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1731/1/ የሚደነግግ ሲሆን አንድ ሰው በሞት ሲለይ በሟች መሞት ምክንያት የሚቋረጡ ካልሆኑ በስተቀር በውርሱ ውስጥ የሚገኙት መብቶችና ግዴታዎች ለወራሾቹ ወይም የኑዛዜ ባለስጦታዎች የሚተላለፍ መሆኑን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 826/2/ ተደንግጓል፡፡

ሁለተኛ ተጠሪ ሊወርስ የሚችለው በወ/ሮ ብሬ መሞት ምክንያት የማይቋረጡ መብቶችና ግዴታዎችን ነው፡፡ ሟች ወ/ሮ ብሬ አከራካሪው ቤት በስማቸው የተመዘገበ ቢሆንም ቤቱ በሟች አቶ ገብረህይወት የግል ገንዘብ የተገዛ የአቶ ገብረህይወት የግል ሀብት እንደሆነ ወ/ሮ ብሬ አብረው እስካሉ ድረስ በጋራ የመጠቀም ሟች አቶ ገብረህይወት ከወ/ሮ ብሬ በፊት በሞት ቢለዩ በህይወት እስካሉ ድረስ በንብረቱ የመጠቀምና አላባ የመስበሰብ መብት ብቻ ያላቸው መሆኑን በማያሻማ ሁኔታ በመግለፅ ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ከአቶ ገብረህይወት ጋር ከጋብቻ ውጭ በግብረሥጋ ግንኙነት ሲኖሩ በንብረት ረገድ ስላላቸው መብትና ግዴታ በመዘርዘር ባደረጉት ውል ተስማምተዋል አቶ ገብረህይወት በሞት ከተለዩ በኃላ በዚህ ውል መሠረት ወ/ሮ ብሬ በንብረቶቹ ላይ ያላቸው መብት ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 1309 በተደነገገው መሠረት በንብረቶቹ የመጠቀምና አላባ የመሰብሰብ መብት መሆኑ በውሉ በግልፅ ተገልፆል፡ በሚንቀሳቀስም ሆነ በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለ የአላባ የመጠቀም መብት /Usufruct Right / የአላባ ጥቅም ተቀባዩ ሲሞት ቀሪ የሚሆን መሆኑ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1322/1/ የተደነገገ በመሆኑ ሟች ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳ በአከራካሪው ቤት ላይ ያላቸው የመጠቀምና አላባ የመሰብሰብ መብት በመሞታቸው ምክንያት የሚቋረጥና ለወራሻቸው ለሁለተኛው ተጠሪ የማይተላለፍ መብት መሆኑን ከላይ የተገለፁትን የህግ ድንጋጌዎች በማገናዘብ ለመረዳት ችለናል፡፡

ስለሆነም የከፍተኛው ፍርድ ቤት ሟች አቶ ገብረህይወትና ወ/ሮ ብሬ ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ዓ.ም ያደረጉት ውል ከጋብቻ ውጭ እንዳባልና ሚስት ከግብረሥጋ ግንኙነት አብረው ሲኖሩ በንብረት ረገድ ያላቸውን ግንኙነት በተመለከተ ያደረጉት ውል ሆኖ እያለ የስጦታ ውል ነው በማለት ከውሉ መሠረታዊ ይዘትና ባህሪ ውጭ የራሱን ትርጉም መስጠቱና ውሉ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 881 የተደነገገውን ፎርም አላሟላም በማለት የማይረጋ ነው ብሎ መወሰኑ መሠረታዊ የህግ

ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል፡፡ ወ/ሮ ብሬና አቶ ገብረህይወት ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ዓ.ም ያደረጉት ውል በንብረት ረገድ ያላቸውን ግንኙነትና ሁለቱም ያላቸውን መብትና ግዴታ በሙሉ ፈቃዳቸው የተስማሙበት በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1727 ድንጋጌዎች መሠረት በተዋዋዬቹና በምስክሮች የተፈረመ ህጋዊ ውጤት ያለው ውል ሆኖ አግኝተነዋል፡፡ በውሉ ሚች ወ/ሮ ብሬ በአከራካሪው ቤት ባለሀብት አለመሆናቸውና አቶ ገብረህይወት ከሞቱ በኃላ ወ/ሮ ብሬ በአከራካሪው ቤት ላይ የነበራቸው በንብረቱ የመጠቀምና ፍሬ የመሰብሰብ መብት እንደሆነ በግልፅ ተመልክቷል፡፡ ወ/ሮ ብሬ በቤቱ ላይ ያላቸው የአላባ ጥቅም መብት ከዚህ ዓለም በሞት በመለየታቸው ምክንያት በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1322/1/ መሠረት ቀሪ ስለሆነ ሁለተኛ ተጠሪ የአመልካቾች አባትና አውራሽ የአቶ ገብረህይወት ደበሣይ የግል ንብረት የሆነውን አከራካሪውን ቤት የሚወርሰበት ምክንያት የሌለው በመሆኑ የከፍተኛው ፍርድ ቤትና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል፡፡

<u>ው ሣ ኔ</u>

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጡት ውሣኔ ተሽሯል፡፡
2. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሣኔ በውጤት ደረጃ ፀንቷል
3. አከራካሪውን ቤት ተጠሪዎች ለአመልካቾች ሊያስረክቡ ይገባል በማለት ውሣኔ ሰጥተናል፡፡
4. በሚች ወ/ሮ ብሬ ሞሲሳና በሚች አቶ ገብረህይወት ደበሣይ መካከል ታህሣሥ 22 ቀን 1983 ዓ.ም የተደረገው ውል ህጋዊ አስገዳጅነትና ውጤት ያለው ውል ነው ብለናል፡፡
5. በዚህ ፍርድ ቤት ግራቀኙ ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ለየራሳቸው ይቻሉ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ም.አ